

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาประเทศตั้งแต่สมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงปัจจุบันได้ทำให้สภาพสังคม และวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และมีการเปลี่ยนแปลงตลอดมา วิถีชีวิตและความเป็นอยู่แบบไทยกำลังเลือนหายไปทีละน้อย รูปแบบของงานสถาปัตยกรรมมีความหลากหลาย และมีลักษณะที่เป็นสากลเป็นส่วนใหญ่ จึงหาแนวร่วมที่จะสะท้อนถึงความเป็นไทยได้ค่อนข้างยาก

วิวัฒนาการรูปแบบของอาคารบ้านเรือนในประเทศไทยที่ผ่านมาเกิดขึ้นตามกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคม อารยธรรม และความเจริญที่แพร่กระจายจากมุมโลกหนึ่งไปสู่อีกมุมโลกหนึ่งทั้งในรูปของการแสวงหาอาณานิคม ทำให้เกิดการเผยแพร่วัฒนธรรมจากตะวันตกสู่ตะวันออกตามมา ประเทศไทยในยุคนั้นก็พบกับสภาพเช่นเดียวกันนี้ จำต้องเพื่อความอยู่รอดหลีกเลี่ยงจากการเป็นเมืองขึ้น จึงจำเป็นต้องรับรูปแบบของตะวันตกมาใช้เพื่อให้บ้านเมืองเจริญทัดเทียมอารยประเทศจนสามารถรอดพ้นจากการเป็นอาณานิคมได้ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ค่านิยมและวัฒนธรรมดั้งเดิมของการอยู่อาศัยในเรือนไทยเปลี่ยนแปลงไป เรือนไทยซึ่งถูกสร้างสรรค์และมีการพัฒนามายาวนานจนเพียบพร้อมด้วยคุณสมบัติและความสวยงาม ถูกมองข้ามไปอย่างน่าเสียดาย จนเป็นที่เกรงกันว่า เอกลักษณะของไทยทางด้านสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยนั้นจะสูญสิ้นไปในอนาคต

ปัจจุบันธุรกิจทางด้านอสังหาริมทรัพย์ เจริญเติบโตขึ้นอย่างมาก มีธุรกิจบ้านจัดสรรเกิดขึ้นมากมาย จึงทำให้มีการแข่งขันกันอย่างมากในด้านรูปแบบสถาปัตยกรรมที่แปลกใหม่ เพื่อดึงดูดลูกค้าส่วนใหญ่จะเป็นรูปแบบจากอดีตของตะวันตก ซึ่งทำให้ตลาดที่อยู่อาศัยของไทยเต็มไปด้วยรูปแบบดังกล่าวมากมาย เพราะผู้ประกอบการทั้งหลายมักจะเข้าใจว่ารูปแบบตะวันตกจะขายได้ดีกว่าบ้านที่มีลักษณะไทย

ผู้ที่เกี่ยวข้องกับวงการศิลปวัฒนธรรมต่างก็ตระหนักถึงปัญหานี้ และหวั่นเกรงว่าเอกลักษณะไทยจะสูญสิ้นไปอันจะทำให้คนรุ่นใหม่ไม่ทราบลักษณะความเป็นไทย เนื่องจากเรือนไทยได้ชื่อว่าเป็นการแสดงเอกลักษณะของไทยอย่างหนึ่ง ในด้านชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย แต่

สิ่งเหล่านี้กำลังจะหมดไป ผู้รู้หลายท่านต่างก็พยายามหาวิธีและแนวทางที่ถูกต้อง เหมาะสมที่จะ สืบทอดความเป็นไทยในสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยให้คงอยู่ต่อไป

เป็นที่น่ายินดีที่ขณะนี้ได้มีการตื่นตัวบ้างเกี่ยวกับเรื่องนี้ ในวงการธุรกิจที่อยู่อาศัย โดยมีผู้ประกอบการกลุ่มหนึ่งที่เห็นคุณค่าของเรือนไทย ได้ทำโครงการบ้านจัดสรร ในรูปแบบของ เรือนไทย รวมทั้งดำเนินการรับก่อสร้างเรือนไทยก็มีให้เห็น เป็นการอนุรักษ์และตอบสนองความ ต้องการของผู้ที่อยากเป็นเจ้าของเรือนไทยในราคาที่เป็นไปได้ เนื่องจากเรือนไทยมีเอกลักษณ์ เฉพาะตัว เมื่อมีผู้นำมาใช้เพื่อการตลาดและศิลปวัฒนธรรมอย่างผสมผสานกัน จึงเป็นการสร้าง ลักษณะเฉพาะตัวให้แตกต่างจากคู่แข่งที่มีอยู่ทั่วไป เพื่อตอบสนองคนกลุ่มที่ชอบเรือนไทยอันเป็น วิธีการหนึ่งที่จะช่วยกระตุ้นคนไทยให้หันกลับมามีจิตสำนึกในความเป็นไทย ซึ่งจะหาแนวทางที่ เหมาะสมได้เพียงใด จึงเป็นปัญหาที่การวิจัยนี้มุ่งเน้นไปที่การศึกษาถึงตลาดของเรือนไทยใน ปัจจุบันและอนาคต และความคิดเห็นจากบุคคลหลาย ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ ผู้ประกอบการ นักวิชาการและประชาชนทั่วไปที่เป็นกลุ่มผู้ที่ชอบเรือนไทย ซึ่งจะทำให้สามารถมองเห็นแนวโน้ม ต่อไปของสถานการณ์เรือนไทย และนี่คือที่มาของงานวิจัยครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทางสังคม เศรษฐกิจของกลุ่มผู้ซื้อและผู้ที่กำลังคาดหวังว่าจะซื้อเรือนไทย
2. เพื่อศึกษาความต้องการเกี่ยวกับลักษณะบ้านทรงไทยของกลุ่มผู้ซื้อ และกลุ่มผู้ที่ -
คาดหวัง
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มผู้ซื้อและผู้ที่กำลังคาดหวังที่มีต่อเรือนไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร

คือกลุ่มที่มีความชอบเรือนไทยเป็นพิเศษ ทั้งผู้ที่มีเรือนไทยแล้วและยังไม่มี เหตุที่ศึกษา คนกลุ่มนี้เพราะถือว่าเป็นผู้ที่เห็นคุณค่าและมีความรู้เกี่ยวกับเรือนไทยพอที่จะให้ความเห็นได้ โดย แบ่งเป็น 3 กลุ่ม :-

- 1.1 ผู้ซื้อเรือนไทยในโครงการบ้านจัดสรร หมายถึงผู้ที่ได้มีการทำ สัญญาซื้อขายกับทางโครงการเรียบร้อยแล้ว
- 1.2 ผู้ที่สร้างเรือนไทยบนที่ดินของตนเอง เพื่อเป็นที่พักอาศัยเท่านั้น

1.3 ผู้ที่คาดหวังว่าจะมีเรือนไทยในอนาคตข้างหน้า หมายถึง ผู้ที่ได้เข้ามาเยี่ยมชมหรือโทรศัพท์สอบถามทางบริษัทรับสร้างเรือนไทยแล้ว แต่กำลังอยู่ในระหว่างการตัดสินใจ

2. รูปแบบเรือนไทย

ในงานวิจัยนี้ ต้องการเน้นที่รูปแบบของเรือนไทยภาคกลาง สาเหตุที่เลือกศึกษาเฉพาะเรือนไทยภาคกลาง เพราะเป็นรูปแบบที่คนทั่วไปรู้จักและรับรู้มากที่สุด ไม่เฉพาะแต่คนไทย แต่รวมถึงชาวต่างชาติก็รู้จักเป็นอย่างดี คุณแล้วรู้นี้คือบ้านลักษณะไทย คือ มีลักษณะสำคัญทางกายภาพที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นไทยแบบดั้งเดิมปรากฏอยู่ ได้แก่

1. หลังคาทรงสูง ชายคายื่นยาว
2. ตัวเสา ปั้นลม
3. ลายฝาผนังเรือน (ฝาปะกน ลูกฟัก)
4. ยกใต้ถุนสูง

วัสดุที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นไม้ แต่อาจจะมีวัสดุสมัยใหม่บ้างในบางส่วนของตัวบ้าน แต่เมื่อดูโดยรวมจะเน้นที่รูปแบบของเรือนไทยภาคกลางแบบดั้งเดิม ส่วนการจัดพื้นที่ใช้สอย (FUNCTION) ของบ้านก็ไม่จำเป็นต้องตามแบบดั้งเดิม อาจจะมีการจัดให้เข้ากับความเป็นอยู่สมัยใหม่ได้

3. พื้นที่ของการศึกษา

ศึกษากลุ่มลูกค้าของโครงการบ้านจัดสรรที่เป็นเรือนไทยเฉพาะที่อยู่ในจังหวัดภาคกลางเท่านั้น โดยโครงการที่เลือกศึกษา จะอยู่ในจังหวัดกรุงเทพฯ อยุธยา นนทบุรี นครปฐม

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. การสำรวจข้อมูลเบื้องต้น โดยการสำรวจรายชื่อโครงการเรือนไทยที่มีการเปิดตัวแล้ว และบริษัทที่รับสร้างเรือนไทยที่มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก เพื่อหารายชื่อของลูกค้าซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่ต้องการศึกษา และรวบรวมรายชื่อของนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญในเรื่องสถาปัตยกรรมไทย เพื่อติดต่อขอสัมภาษณ์ต่อไป

2. การสัมภาษณ์นักวิชาการ โดยทำการสัมภาษณ์นักวิชาการ 22 ท่าน เพื่อสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อเรือนไทย ในประเด็นต่าง ๆ 6 ประเด็น ดังนี้ : -

1. คุณค่าของเรือนไทย
2. ปัญหาที่ไม่เหมาะสมสำหรับสภาพการใช้งานในปัจจุบัน
3. สาเหตุที่คนไทยปัจจุบันไม่นิยมอยู่อาศัยในเรือนไทย
4. แนวโน้มของเรือนไทยในอนาคต
5. เรือนไทยในรูปลักษณะต่าง ๆ ที่ควรจะนำมาพัฒนาต่อไป
6. ลักษณะเด่น ที่ควรเก็บไว้

โดยข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นี้จะนำไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการส่งไปรษณีย์แบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างที่ - เลือกไว้ โดยวิธีการส่งทางไปรษณีย์ และให้ผู้ตอบส่งทางไปรษณีย์กลับมา

แบบสอบถาม จะถามเกี่ยวกับภูมิหลังและความคิดเห็นต่อเรือนไทย โดยการแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 ส่วน คือ

1. กระบวนการตัดสินใจซื้อ
2. ลักษณะของเรือนไทยที่ต้องการ
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับเรือนไทย
4. ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ ในด้านสังคม เศรษฐกิจ ภูมิหลัง การใช้ชีวิต

จากนั้นก็ให้นำคำตอบที่ได้ ไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

1. เรือนไทย หรือเรือนไทยแบบดั้งเดิม หมายถึง เรือนที่สร้างด้วยไม้เป็นส่วนใหญ่ หลังคาทรงสูง มีตัวเสา ปั้นลม งามอ่อนช้อย มีฝาปะกนหรือฝาลูกฟัก ขกถอดประกอบกันได้เป็นเรือนสำเร็จรูป (PREFABRICATION) และเป็นเรือนยกใต้ถุนสูง ตัวเรือนจะเอียงสอบขึ้นไปด้านบนยังหัวเสา เป็นที่นิยมปลูกสร้างกันในภาคกลางโดยทั่วไป

2. เรือนไทยประยุกต์ หมายถึง เรือนไทยที่มีการปรับไปบ้างในบางส่วน ได้แก่การจัด-

พื้นที่ใช้สอย และการใช้วัสดุแบบสมัยใหม่แทนไม้ เช่น ก่ออิฐ ฉาบปูน ทั้งนี้เพื่อให้เหมาะกับการใช้สอยสำหรับยุคสมัยนี้ อันได้แก่ เรือนไทยในโครงการบ้านจัดสรร และเรือนไทยที่มีผู้ปลูกสร้างเพื่ออยู่อาศัยในปัจจุบัน

3. คุณค่าของเรือนไทย หมายถึง ข้อดีของเรือนไทยในตัวเอง ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันโดยไม่คำนึงถึงยุคสมัย

4. ลักษณะไทยทางรูปธรรม หมายถึง ลักษณะเด่นที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ได้แก่ หลังคาทรงสูง ตัวเสา ปั้นลม ฝาปะกนหรือฝาลูกฟัก เป็นต้น

5. ลักษณะไทยทางนามธรรม หมายถึง ลักษณะเด่นของเรือนไทยทางด้านคุณสมบัติที่สัมผัสได้ด้วยความรู้สึก ได้แก่ ความโปร่งโล่งสบาย บรรยากาศที่สงบเป็นธรรมชาติ กันแดดกันฝนได้ดี

6. โครงการเรือนไทย หมายถึง โครงการบ้านจัดสรรที่ขายบ้านที่มีลักษณะไทย ได้แก่ หลังคาทรงสูง มีตัวเสาปั้นลม ฝาปะกน หรือแม้ในเบื้องต้นจะขายเพียงที่ดินเปล่า แต่ก็มีข้อกำหนดว่า ถ้าหากปลูกบ้าน ต้องเป็นเรือนไทยเท่านั้น

7. ผู้ซื้อ หมายถึง กลุ่มลูกค้าโครงการเรือนไทย ที่มีการทำสัญญาซื้อขายแล้ว

8. ผู้สร้าง หมายถึง กลุ่มผู้ที่ปลูกสร้างเรือนไทย บนที่ดินของตนเอง

9. ผู้คาดหวัง หมายถึง กลุ่มลูกค้าที่อยู่ระหว่างการตัดสินใจหรือมีความคาดหวังว่าจะปลูกสร้างเรือนไทยเอง หรือที่คาดว่าจะซื้อจากโครงการ

10. นักวิชาการทางสถาปัตยกรรม หมายถึง ผู้เกี่ยวข้องกับวงการสถาปัตยกรรม และศิลปกรรมของไทย

11. ผู้ปฏิบัติวิชาชีพ หมายถึง แพทย์ พยาบาล สถาปนิก วิศวกร นักกฎหมาย นักบัญชี ครู

ข้อจำกัดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีข้อจำกัดหลายประการดังนี้

1. จำนวนของโครงการเรือนไทย ไม่อาจทราบจำนวนที่แน่ชัดได้ เนื่องจากยังไม่มีผู้ใดรวบรวมไว้ หรือขึ้นทะเบียนไว้ และยังมีจำนวนน้อยอยู่ จึงทำได้เพียงรวบรวมจากที่พบเห็นตามโฆษณาในหน้าหนังสือพิมพ์ แผ่นพับ วารสาร ฯลฯ เท่าที่จะสามารถหาได้

2. จำนวนของประชากรที่จะทำการศึกษา ไม่อาจกำหนดตายตัวได้ เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงจำนวนไปตามระยะเวลา ดังนั้น จำนวนกลุ่มประชากรที่ได้ส่งแบบสอบถามไปให้ จึงเป็นจำนวนที่สุดสิ้นถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2538 นี้เท่านั้น

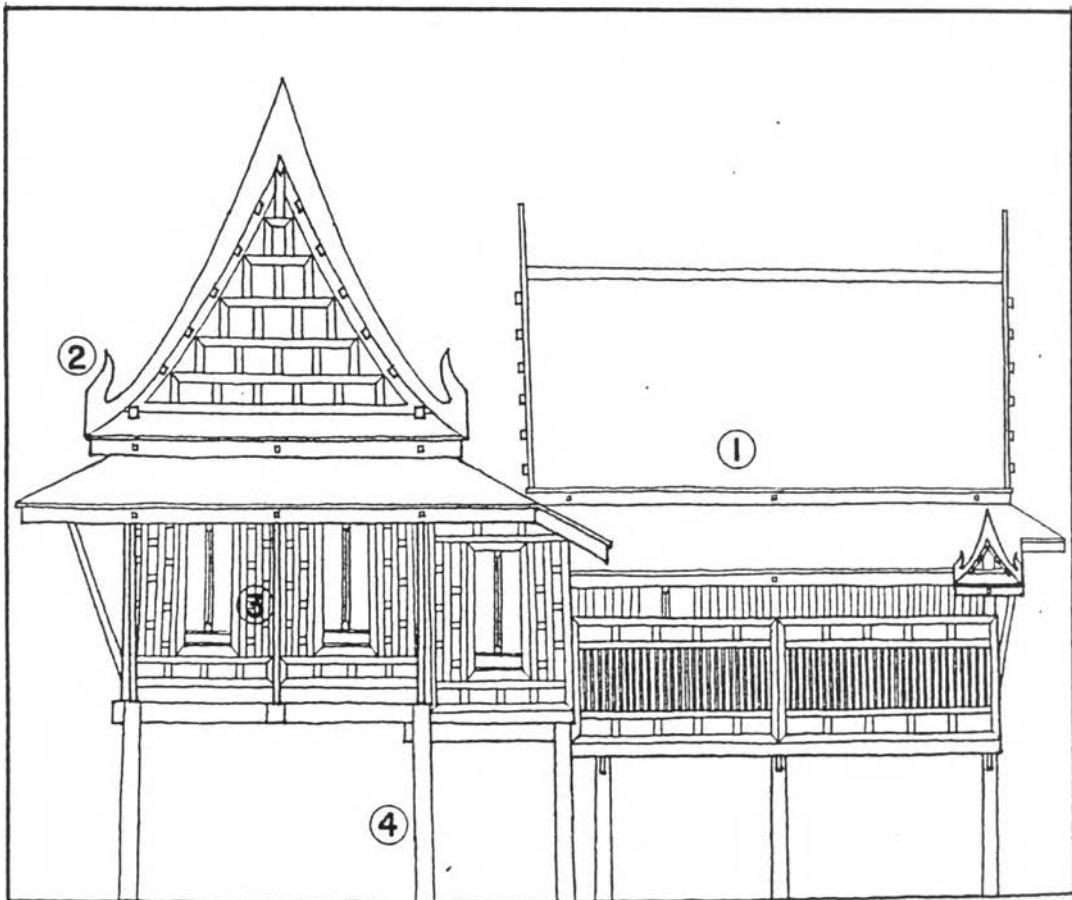
3. กลุ่มตัวอย่างผู้ที่สร้างเรือนไทยบนที่ดินของตนเอง ซึ่งเป็นกลุ่มที่ส่วนใหญ่มีฐานะดีจนถึงดีมาก จึงมีความยากลำบากในการติดต่อเพื่อเก็บข้อมูลจากคนกลุ่มนี้ เนื่องจากพบยากและไม่มีความสะดวกในการติดต่อ จึงได้เก็บข้อมูลเพียงบางรายเท่าที่สามารถติดต่อได้ในเวลาที่กำหนดไว้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงลักษณะทางสังคม เศรษฐกิจ ภูมิหลัง การใช้ชีวิต ทักษะคิดในการดำเนินชีวิตของผู้ซื้อ และผู้ที่คาดหวังว่าจะซื้อเรือนไทย เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาการตลาดของเรือนไทย

2. ทราบถึงความต้องการ ความคิดเห็น ของผู้ซื้อและผู้คาดหวังที่มีต่อเรือนไทย อันจะเป็นแนวทางในการพัฒนาการทำโครงการที่อยู่อาศัยประเภทเรือนไทยต่อไป

1.1 แสดงลักษณะของเรือนไทยภาคกลาง

ลักษณะเรือนไทยภาคกลาง

- ① หลังคาทรงสูง ชายคายื่นยาว
- ② ด้วงเหงา ปั้นลม
- ③ ฝาปะกน
- ④ ใต้ถุนสูง มีเสาลอย